

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 21

Fredag den 28. September 1945

4. AARGANG

AMERIKAS ARBEJDERE

Af Prof. Dr. phil. C. A. Bodelsen

Som bekendt har Arbejderbevægelsen i Amerika udviklet sig paa en helt anden Maade end i Europa. Fagforeningerne har indtil de allersidste Aar været langt svagere end hos os og har haft et meget mindre sikkert Tag i deres Medlemmer — de melder sig ind i gode Tider, naar der er Udsigt til at faa noget for Kontingentet, og har en Tendens til at forsvinde igen naar Tiderne bliver daarligere. Arbejderbevægelsen har endnu den Dag i Dag ingen Presse, der betyder noget videre, og intet Parti i Lighed med Labour Party i England og Socialdemokratiet eller Kommunistpartierne i de vesteuropæiske Fastlandsstater.

Blandt store Dele af Publikum mødes Fagforeningerne i Amerika endnu med den samme Uvilje, som man kendte her i Landet for en Generation siden. Man er endnu ikke blevet helt vant til at regne den for at være en nødvendig Del af Samfundsmaskineriet, endsige for en stabiliserende Faktor i det økonomiske Liv. Man kan endnu træffe Reminiscenser af et gammeldags Syn paa Arbejdsforhold, ifølge hvilket Arbejdsgivere er Folk, som deres Underordnede staar i Taknemmelighedsgæld til, fordi de skaffer dem Arbejde, mens »Agitatorer«, der forsøger at skabe Utilfredshed, er samfundsskadelige Individuer, og Fagforeninger er farlige, revolutionære Organisationer.

Amerikansk Arbejder.

Faktisk manglede i U.S.A. indtil for ca. 30 Aar siden de materielle og psykologiske Forudsætninger for en Fagforeningsbevægelse i Lighed med den europæiske. Det mest betydningsfulde Træk i Landets nyere Historie er den stadige Opspædning af den oprindelige Befolkning, som fandt Sted ved Hjælp af Indvandringen indtil den

første Verdenskrig. I det 20. Aarhundrede var Flertallet af Emigranterne Folk fra Italien, Polen og Rusland, som ikke kunde tale Engelsk, og som det tog lang Tid at amerikanisere. Dette Forhold maatte nødvendigvis paavirke Arbejdsmarkedet i høj Grad. Indvandrerne udgjorde i mange Aar efter deres ankomst et Reservoir af

INDHOLD:

Amerikas Arbejdere	1
Liberalisme contra Socialisme ..	3
Sammenhold	5
Rigsdagen	5
Leder: Sentimentalitet	6
Kan man stole paa Valgforudsigelser?	7
Den socialistiske Realisme i Sovjetunionens Kunst	9
De dømtes Fremtid	12
Ugens Bidstrup	13
Tonen fra Tyskland	14
Fisk	15

Arbejdskraft, som paa Grund af sin kulturelle Isolation var ude af Stand til at organisere sig eller forsvare sig mod Udbytning, og som Arbejdsgivere, der ikke vilde have organiserede Arbejdere, altid kunde trække paa. Saa længe Industrilederne endnu stillede sig fjendtligt til Fagforeningerne, gjorde dette det i mange Tilfælde til en farlig Sag at melde sig ind i dem.

En psykologisk Faktor af stor Betydning var det, at U.S.A. endnu ikke var et Land med en nogenlunde stabiliseret Økonomi og Klassesdeling. Landets uhyre Resourser var kun tilnærmelsesvis taget i Brug. Der var endnu indtil ca. 1900 Pionerdistrikter, hvor man kunde faa Jord gratis eller for en ganske billig Penge. Industrien var i stadig Vækst, og der var ganske anderledes Muligheder for at blive velstaaende end i den gamle Verden. Længe efter at denne Fase i Amerikas Historie var forbi, forblev Troen paa, at enhver med lidt Held kunde blive Millionær som National Ønskedrøm, der næredes af Filmen og Godtkøbslitteraturen.

Nu kan det vistnok siges, at Ønsket om en kollektiv Højnelse af Levevilkaarene — en Højnelse for hele ens Klasse — som Regel først melder sig med nogen videre Styrke naar den enkelte føler sig afskaaret fra at forbedre sine egne private Kaar. Baggrunden for Fagforeningernes og Socialdemokratiets. Opstaaen i Europa var en Følelse af at være indespærret i en forfordelt Klasse uden Mulighed

for at slippe ud af den. Det eneste Haab var at skaffe hele Klassen en bedre Stilling.

Denne Følelse af Indespærrethed eksisterede ikke i U.S.A. Der var endnu en ganske anderledes Cirkulation mellem Klasserne end i Europa. Forøvrigt er selve Ordet »Klasse« en Smule vildledende. Det amerikanske Samfund er inddelt i Indtægtsgrupper snarere end i Klasser. Opinionsundersøgelser viser, at kun faa Amerikanere betragter sig selv som hørende til Underklassen. De er naturligvis klare over, at de har en mindre Indtægt end f. Eks. deres Arbejdsgivere, men denne Bevidsthed ledsages ikke af nogen videre stærk Følelse af social Underlegenhed, fordi Underordnethedsforholdet derovre ikke medfører, at Arbejderen skal vise sin Principal demonstrativ Ærbødighed eller staa med Hatten i Haanden for ham. Den dybeste Kilde til Misfornøjelse, Følelsen af social Ydmygelse, mangler med andre Ord.

Klasseproblemet forbindes med Raceproblemet.

Udviklingen af Masseproduktionens Teknik i de sidste 10—15 Aar har yderligere gjort hele Begrebet »Arbejder« flydende. Enhver kan gaa ind paa de store Samlefabrikker og lære det Arbejde, han skal udføre, ved Hjælp af nogle faa Timers Instruction. De Folk, man ser paa Samleværkstederne, virker slet ikke som Arbejdere: det er tydelig nok en tilfældig Samling Mennesker, hentede fra alle mulige Befolkningslag, som er søgt derind af patriotiske Grunde eller for at tjene Penge. Hvis man venter at finde en Samling uhyggelige Maskinslaver som i René Claires satiriske Film, bliver man narret. Tempoet er mageligt; de unge Piger faar Tid til at pudre sig og bruge Læbestiften, mens Samlebaandet vandrør forbi. Arbejdet er berøvet hele det Præg af Sved, Møje og surt Slid, som vel trods al romantisk Idealisering var det, der i tidligere Tid stemplede dets Udøvere som Medlemmer af en Underklasse.

Selve Landets uhyre Størrelse modvirker ogsaa Følelsen af Klassesolidaritets, og i samme Retning virker Tilstedeværelsen af et særligt Befolk-

ningselement, Negrene, som faa hvide Amerikanere betragter som helt og holdent deres Ligemænd. Det er dem, der udgør Størstedelen af Proletariatet, hvis man overhovedet kan tale om et saadant, og Klasseproblemet bliver paa denne Maade forbundet med et Raceproblem.

I et saadant Klima maatte en Arbejderbevægelse nødvendigvis blive en Plante, der voksede langsomt. Men det var vanskeligt at mønstre den fornødne Taalmodighed i et Land, hvor man som i U.S.A. regnede med hurtige Resultater og ikke var vant til at plante Egetræer.

Depressionen i 30'erne var skelsættende.

Bag den europæiske Arbejderbevægelse ligger jo et langt og uselvisk Taalmodighedsarbejde. De Folk, der begyndte den, maa hurtigt være blevet klare over, at det endelige Maal kunde de ikke naa i deres egen Levetid; de maatte slaa sig til Taals med, at deres Børn maaske engang vilde se Frugterne af deres Arbejde og faa en bedre Verden at leve i. Men den amerikanske Arbejder regnede indtil for nylig med, at hans Sønner og Døtre efter al Sandsynlighed vilde komme højere op i Samfundet end han selv. Et af de stærkeste Incitamentter til Organisationsarbejdet manglede derfor.

Alt dette er imidlertid blevet forandret ved Depressionen i 30'erne. Den er den skelsættende Begivenhed i Amerikas Indenrigspolitik, ligesom Pearl Harbour er det i Udenrigspolitikken. Den belærte Amerikanerne om, at den ubegrænsede, næsten automatiske Velstands Tid er forbi, og at man er kommet ind i en Periode, hvor selv den dygtigste og flittigste kan risikere at komme til at staa paa bar Bund.

Laissez-faire Politiken, som var sat i Højsædet under Harding, Coolidge og Hoover, veg Pladsen for Roosevelt's New Deal. Det økonomiske Liv kom i stigende Grad under Kontrol, og Fagforeningerne, som indgik som et vigtigt Led i New Deal-Planerne, kom til at spille en voksende Rolle.

Den ældste af de nuværende store amerikanske Arbejderorganisationer

(fortsættes Side 14)

Nærgaaende Valginterviews I:

Liberalisme contra Socialisme

LRS. Per Federspiel, Modstandsmand og Venstres Kandidat til Valget, udtaler sig til Frit Danmark.

Tallerkengeneralen« fra Frøslev. LRS. Per Federspiel, skal ved det kommende Valg opstilles som Venstres Kandidat i Østre Storkreds i København.

Han er en af Modstandsbevægelsens bedste Folk, og en af de allerførste, der var med i det illegale Arbejde til Gunst for de Allierede. Allerede før 9. April 1940 vidste man i den britiske Legation i København, at hvis Danmark en skønne Dag skulde blive inddraget i Krigen, kunde man regne med Federspiels Bistand og drage Fordel af hans grundige Kendskab saavel til engelske som til danske Forhold. Han var da ogsaa en af de første, der kom i Forbindelse med de Faldskærmsfolk, Englænderne sendte os, og senere, da Frihedsraadet var blevet dannet, hørte han til den Kreds, der stod det nærmest. Den 3. April 44 blev han arresteret — for anden Gang. Han sad længe i Vestre Fængsel og blev saa sendt til Frøslev, hvor han opnaaede stor Popularitet: hans Nonchalance, hans Usnobethed og hans humoristiske Sans place-rede ham smukt i Lejrlivet. Naar Gestapo ikke havde sendt ham til Tyskland, var det utvivlsomt, fordi de regnede med, at hans fuldkommen vanvittige Paastande om sin egen Uskyld i illegale Affærer en skønne Dag vilde blive omstødt af nye Vidneudsagn, der vilde oprulle hans Forbrydelsers Mangfoldighed og give dem Nøglen til Frihedsbevægelsens inderste hemmelige Rum. I Begyndelsen af 45 blev han da ogsaa hentet tilbage til Vestre Fængsel, hvorfra han mærkelig nok blev løsladt den 19. Marts i Aar.

Per Federspiel har gennem hele sit Liv været nær knyttet til England; i fem Aar har han været paa Harrow (ligesom Churchill) og senere, efter han havde taget sin juridiske Embedseksamen, var han i et Aar Nationaltidendes Korrespondent i London med Kontor paa Times.

Da han vendte tilbage i 32, gled han ind i Sagførervirksomhed. Under Grønlandsprocessen blev han sendt til Haag som Sekretær for HRS. Steglich-Petersen. Han blev Landsretssagfører i 37.

Faren: en Embedsmandsklan.

— Er det Oplevelserne gennem de sidste Aar, der nu fører Dem ind i aktiv Politik?

— Ingenlunde. Det har altid været min Hensigt at gaa ind i Politik, naar jeg var blevet fyrretyve Aar — før betragter jeg

ikke et Menneske som politisk voksen. Nu har jeg netop naaet den fastsatte Alder, samtidig med at Krigen sluttede — saadan hænger det sammen.

— Hvornaar er De blevet Venstre-mand?

— Det har jeg været, fra jeg var purung. Jeg har altid fundet, at Venstre var det eneste Parti, der virkelig gjorde noget for Demokratiet og for Bevarelsen af den personlige Frihed.

— Vi betragter Dem som en af Modstandsbevægelsens Folk — er De det?

— Ja, selvfølgelig er jeg det.

— Hvordan vil De saa hævde vore Idealer indenfor Partiet?

— Det vil næppe volde mig store Vanskeligheder. Mellem Modstandsbevægelsen og Venstre bestaar ingen Uoverensstemmelser: Venstre har altid modarbejdet autoritære Ytringer, overdrevne Statsindgreb og Hemning af Erhvervslivets og det personlige Livs frie Udfoldelse — Frihedsbevægelsen var blot en anden Ytring af den samme Kamp mod Tvangs-

styre og Ødelæggelse af vore demokratiske Idealer. Jeg ser saa enfoldigt paa det, at dens Maal blot var Tyskernes Udryddelse.

— Jamen, hvad saa? Vil det sige, at naar vi har Venstre, har vi i Virkeligheden ikke Brug for Modstandsbevægelsen?

— Det er paa en Maade rigtigt, ja. Men saa er der det meget værdifulde Kammeratskab, som den illegale Bevægelse af-fødte — det kan ikke undværes, og det vil paa mange Omraader faa Betydning; det muliggør det tværpolitiske Arbejde, som *Frit Danmark* taler om i sin Resolution. Modstandskampen har iøvrigt ogsaa leveret os et kosteligt Bevis for, at naar det gælder en alvorlig Sag, er vi parate til at sætte alle Forskelligheder til Side og kæmpe Haand i Haand.

— Vilde vi ogsaa kunne det, hvis vi stod overfor en indenrigspolitisk Katastrofe?

— Ja, det er jeg sikker paa.

— Kan De forestille Dem et Tilfælde, hvor en saadan Enighed vilde manifestere sig?

— Ja, hvis vi stod overfor en Demoralisation af det offentlige Liv — for Eksempel, hvis det allerede vidt udviklede System af kontrollerende Direktoratere og Udvalg udvidede sig i den Grad, at vi kom i Hænderne paa en overmægtig Embedsmandsklan.

— Er vi paa Vej derhen?

— Hvis der ikke sker en Ændring, styrer vi mod det.

Tilfreds med Venstre under Krigen? Nej.

— De nævnedes før Frit Danmarks Resolution fra Landsmødet i Aarhus, kan De tilslutte Dem den?

— Ja, selvfølgelig kan jeg det. Den rummer det Program, enhver Frihedskæmper maa gaa ind for, og som er i nøjeste Overensstemmelse ogsaa med Venstres Program: Bekæmpelse af enhver Klassemodsatning, en Nedrivning af det, der har vist sig ormstukkent under den tyske Besættelse uden Hensyn til Klassefordomme og et socialt Genopbygningsprogram.

— Men 21 Aars Valgretten? Venstrefolk har bebrejdet os, at vi ved at medtage den i vor Resolution, har udelukket Venstre fra Frit Danmarks Organisation?

— Saae — det forstaar jeg ikke rigtig; Partiet som saadant er jo ikke Modstander af 21 Aars Valgretten, men ønsker den blot ikke gennemført i denne Omgang, fordi man ikke vil finde sig i, der skal pilles ved Grundloven. Personligt kan jeg tilføje, at Valgretsspørgsmaalet betragter jeg som ganske underordnet. Der kan selvfølgelig være en vis Rimelighed i, at Valgretten falder sammen med den juridiske Myndighedsalder, men Spørgsmaalet er, om den ikke ogsaa er ansat for lavt. Man kan ikke paalægge en 21-aarig et politisk Ansvar, det vil kun være rent undtagelsesvis, at han vil være moden dertil.

— Var De tilfreds med Venstre under Krigen?

— Jeg var sgu'tte tilfreds med noget politisk Parti under Krigen. Men iøvrigt havde jeg samme Standpunkt som Knud Kristensen ...

— Næ, hør nu!

— Lad mig nu tale ud: jeg vilde sige, at jeg havde samme Anskuelse som Knud Kristensen, forsaavidt som han heller ikke støttede den scavenianske Politik.

— Men han forsøgte da efter Evne at dæmpe op for Sabotagen — det vil De vel ikke paastaa, at De billigede?

— Nej. Det gjorde mig ondt, at Knud Kristensen først paa et senere Tidspunkt kunde vurdere Sabotagens Betydning. Han har ogsaa indrømmet, at han tog fejl.

— Hvis De havde været Folketings-

mand under Besættelsen, havde De saa fulgt Venstrepartiets Paroler?

— Det havde jeg maaske nok — men paa egen Haand havde jeg arbejdet paa samme Maade, som jeg gjorde.

— Jamen, det kan ikke passe, at De vilde have fulgt Partiet, vilde De ikke — om ikke før — have forladt Rigsdagen som Protest mod Vedtagelsen af Antikominternpagten?

— Jo, De har Ret, selvfølgelig vilde jeg det — jeg havde simpelthen ikke kunnet holde det ud.

De Radikale: En politisk Forstening.

— Hvad har De at sige om Forholdene i Danmark i Dag?

— De er prægede af en vis almindelig Afslappelse, der giver sig Udslag i overdrevne Standpunkter, for Eksempel med Hensyn til Afstraffelse. Jeg er 100 pct. enig med Knud Kristensen i hans Syn paa dette Problem: de egentlige Landsforrædere bør straffes og straffes haardt, men de usle Medløbere, der ikke anede, hvad de gjorde, burde have en Advarsel og ikke straffes med fire Aars Fængsel.

— Hvad mener De om det radikale Partis eventuelle Sammenslutning med Venstre?

— Det afhænger af, hvordan de radikale opfører sig. Deres Parti er en politisk Forstening, og vil de tilsluttes Venstre, maa de opløse sig som Parti og smeltes sammen med os.

— Har de radikale slet ingen Chancer som selvstændigt politisk Parti?

— Jo, maaske. Maaske kan det endnu engang blive Tungen paa Vægtskaalen: hvis Kommunistere og Socialdemokrater skal danne Regering, kan det godt være, at Socialdemokraterne gør, hvad de kan, for at faa de radikale med — de kan i saa Fald hjælpe dem til at undlade at realisere deres eget Program; det er de ikke helt trygge ved, nemlig.

Engelsk politisk Kultur er forbilledlig.

— De har nylig været i England — hvad opdagede De dér?

— At den gamle engelske politiske Kultur er ved at komme tilbage, efter den Krise den har været ude i. Krisen regner jeg for det Tidsrum, hvor der har været tre Partier i Landet. Nu er man vendt tilbage til de to Partier og til den politiske Indstilling, der er en Konsekvens af Enkeltmandskreds-Systemet, hvor man stemmer for eller mod en Politik.

— Finder De Englændernes politiske Kultur forbilledlig?

— Den er efter min Mening en stor Lykke for et Land og vil ogsaa være det for os — vi nærmer os den, tror jeg, og den vil forme sig som den socialistiske Anskuelse mod den liberale, Stats-

vælde contra erhvervsmæssig og personlig Frihed.

— Hvis De nu en skønne Dag som Folketingsmand staar overfor en Partiparole, der krænker Modstandsbevægelsens Idealer — hvad agter De saa at gøre?

— Jeg kan ikke paa Forhaand binde mig hverken til det ene eller det andet, jeg maa til enhver Tid forbeholde mig min personlige Mening og Retten til at hævde den. Forøvrigt er Venstre ikke et Parti, der terroriserer sine Medlemmer: vi er fælles om visse Grundanskuelser, men har alle Muligheder for at paavirke hinandens Anskuelser i de enkelte Spørgsmaal. Og hvorfor skulde jeg lade mig opstille til Folketingsvalget, hvis jeg ikke mente, at jeg vilde faa fair Muligheder for at gøre mine Meninger gældende.

— Hvem er Danmarks største politiske Personlighed?

— Knud Kristensen. Hans sunde Fornuft og fremragende politiske Evne vil faa afgørende Betydning for vor politiske Fremtid.

Kate Fl.

Næste Gang:

Interview med Professor P. Brandt Rehberg, Modstandsmand og radikal Folketingskandidat.

Kumbel.

I »Frit Danmark« Nr. 18 er der en Artikel: »En Mand iler til Hjælp«, der sikkert har stødt mange. Det er Piet Hein, der gøres til Genstand for Kados' Spot. — Hvorfor? — Piet Hein, der har skrevet saa fine Ting som »Den tiende Muse«, som i Kumbels Skikkelse har skænket os de herligste Gruk, indtil han i Lighed med mange andre maatte forlade Landet.

Har Kados ikke læst »At tænke sig« før nu? Vi, der læste Grukken under Besættelsen, frydede os daglig over Kumbels Underfundighed. Der blev sagt meget i de Gruk, som aabenbart ikke blev opfattet af Censuren, men som var til stor Opmuntring og Trøst for de mange, der følte Besættelsen som en daglig Byrde. Det er ikke først nu, Hr. Kumbel iler til Hjælp, han har hjulpet os hele Tiden; og mens vi savnede ham, glædede vi os over at vide ham i et frit Land, saa vi havde Haab om et Gensyn. Det havde været et stort Tab, hvis han ved Dumdristighed havde sat Livet til.

Piet Hein hører til de Skribenter, Jørgen Plenge i en anden Artikel i samme Nummer nævner med Taknemmelighed, fordi de styrkede og opmuntrede os i de første tunge Aar.

Vanløse 11. Sept. 1945. Eva Johansen.

Til Abonnenterne!

Udebliver Bladet, beder vi Dem omgaaende reklamere til Postvæsenet eller Bladets Ekspedition.

Saaftremt der er Numre af Bladet, De ikke har modtaget i den Tid, De har abonneret, vil disse blive Dem tilstillet, naar De skriftligt rekvirerer dem fra »Frit Danmark«s Ekspedition, Nørrebro 11, København K.

Frihedsraadets Udstilling i Stockholm: I Morgen, Lørdag, aabner Frihedsraadets Udstilling i Stockholm. Hcle Materiellet fra Udstillingen paa Blegdamsvej er blevet transporteret til den svenske Hovedstad, hvor det udstilles i og omkring et Kæmpe-Telt udlaant hos Pinsemissionen. Teltet, der paa Billedet herover netop er rejst, staar i Stockholms Centrum.

Sammenhold

Der var maaske nogen, der troede, at den danske Lappo-Bevægelse, L.S., skulde være forsvundet under Jorden sammen med D.N.S.A.P. Men det er ingenlunde Tilfældet. L. S. lever i bedste Velgaaende. Legalt og aabenlyst har Hovedbestyrelsen i Mandags fra sit Møde i Randers udsendt en Proklamation, hvori det bl. a. hedder:

De Vanskeligheder, som Fremtiden frembyder for Opretholdelsen af et sundt økonomisk Grundlag for vort Hovederhverv, opfordrer som ingensinde Landbruget til Sammenhold og til at støtte de Mænd, der som *Andelslagteriernes Formand, Landbrugsministeren og Indenrigsministeren* er gaaet ind for Landbrugets berettigede Krav. Under Hensyn til Forholdene under Besættelsen havde L.S. i væsentlig Grad indstillet sin Virksomhed. Nu er Tiden derimod inde til atter at samle danske Landmænd til Værn om Erhvervets vitale Interesser, hvorfor L.S. i Overensstemmelse med det af Repræsentantskabet vedtagne Arbejdsprogram agter at gaa ind i et Arbejde til Forebyggelse af den økonomiske Trusel, der synes at være overhængende farlig.

Der er noget rørende ved den Beskedenhed, hvormed Virksomheden under Besættelsen omtales. Noget blufærdigt og kønt, der maa bevæge alle dem, der husker *Knud Bachs* Forhandlinger med Tyskerne om højere Priser for Landbrugseksporten. Vi husker ogsaa, at L. S.-Pressen modtog store Beløb fra Fjenden. Og maaske er der ogsaa nogen, der erin-

drer, at L. S.-Bladet »Folket« for ikke længe siden af *Dommeren* i Randers blev beslaglagt.

Hvordan det nu gaar til, saa udkommer »Folket« stadig. »Frihed for Loke saa vel som for Thor!« udraaber Venstrepressen hver Dag, og dermed menes naturligtvis: *Frihed for Loke!* L. S.-Avisen »Folket« retter hver Dag sine Angreb paa Modstandsbevægelsen, og de staar i Perfid og Illoyalitet ikke paa nogen Maade tilbage for, hvad f. Eks. Venstrebladet »*Frederiksborg Amts Avis*« kan præstere. De to Blade beken-der sig til Nationalsocialismen — ikke direkte — men de kommer jævnlige til at stikke *Hillerfoden* frem.

»*Frederiksborg Amts Avis*« skriver, at »det gode Indtryk, som Befolkningen havde af Modstandsbevægelsen under Besættelsen« ikke kunde bevares »rent og ublandt efter Besættelsen«, og »Folket« skriver, at *Modstandsbevægelsen har »skadet en hel Del efter 5. Maj.«* Som man ser, er Overensstemmelsen mellem de to Aviser fuldkommen. Det Sammenhold, som L. S. efterlyser, er allerede praktiseret.

Og naar *Knud Kristensen* beklager, at *Dommerne* dømmer efter *Loven* og bebrejder dem »*Haardhed og Hensynsløshed*« overfor de stakkels *Landsforrædere*, saa er det kun en rimelig *Gengæld*, naar L. S.-Mødet i *Randers* opfordrer alle de L. S.'er, der endnu er paa *fri Fod*, til at stemme paa *Byriel* og *Knud Kristensen* ved det kommende Valg. Den ene Tjeneste er den anden værd. Kados.

RIGSDAGEN

16.—23. Sept.

I den snart afsluttede seksoghalvfemsindstyvende Samling holdt Folketinget om Tirsdagen sit korteste og om Onsdagen sit længste Møde, henholdsvis tre Minutter og 6 Timer. I Modsætning til Ugen forud, hvor man virkelig maatte erkende Sandheden i *Christmas Møllers* Ord, at vi alle er under *Glashus*, var Forhandlingerne baaret af saglige Indlæg med relativt faa Valgtaler og valgpolitiske Sideblik. Minister for særlige Anliggender *Mogens Fog*, der ved Siden af *Aksel Larsen* er Regeringens mest veltalende Mand, debuterede under stor Lydhørhed med *Fremsættelsen af Lovforslaget om Erstatning til Besættelsestidens Ofre*. Travleste af alle *Ministre* *Christmas Møller* besvarede *Forespørgsel* fra *Venstre* ved *Søren P. Larsen* vedrørende *Udenrigsministerens Stilling til sydslesvigske Problemer*. Diskussionen forløb i en Atmosfære af *Fordragelighed*, og Emnet behandledes med fuldkommen Saglighed uden indblandede stærkt følelsesbetonede *Grænsedragingsproklamationer*, der kun tangeredes af *Dansk Samlings* oversøiske *Sendebud* *Robert Stærmose*, hvis ungdomsmelige *Collegeboy-fysiognomi* nu næsten ikke erindredes i *Tinget*. Han blev overraskende skarpt irettesat af *Aksel Larsen* for en partipolitisk Fortolkning af Regeringens officielle *Udtalelser* om *Grænsens Fasthed*. Midt paa Dagen afbrødes *Sydslesvigdebatten*, for at *H. C. Hansen*, populæreste *Finansminister* i *Rigets Historie*, kunde fremsætte *Forslag om Dyrtidstillæg til Tjenestemændene*. Debatten herom drev langsomt over i det valgpolitiske med netop forfremmede *Kommandør Westermann*, *Tingets* fineste *Uniform*, som antydede, at *Tjenestemændene*, hvis han havde haft *Kommandoen*, nok skulde have faaet et *Eengangs-Garderobestillæg* paa et *Sted* mellem *300 og 2000 Kr.* *Finansministeren* var forfærdet. *Aldrende Korsgaard*, gennem mange *Aar* *Finansministres* kyndige, konservative *Kritiker*, bebrejdede med *Sigte* paa den ophævede *Tøjskat* *Finansministeren*, at der østes *Penge* ud som aldrig før uden *Tanke* for *Dækning*, hvilket *Standpunkt* rimede daarligt med *Westermanns* *Overbud* til *Tjenestemændene*. Men *Korsgaard* havde rigtig nok ogsaa, inden han saaledes traadte baade *Finansministeren* og sin egen *Partifælle* over *Tærne*, kundgjort, at han nu snart ikke længere skulde færdes i disse hellige *Haller*, hvoraf enhver kan forstaa, at han ikke behøvede at deltage i *Valgkampagne* hverken ude omkring eller herinde.

Med de to Dages Møde sluttede Ugen. Partiet *Venstre* skulde holde *Landsmøde*. Af de paa *Rigsdagen* eksisterende *Partier* har, saa vidt det kan ses, nu kun to ikke holdt *Landskonference*, med mindre det er sket under *Jorden*, *D. N. S. A. P.*, der tæller tre *Repræsentanter* i *Folketinget*, og

(fortsættes Side 15)

SENTIMENTALITET

Danmark er ved at miste sin Ære — »Historiens Dom« over Danmark efter Befrielsen, vil være den, at »vi svigtede, vi forbrød os mod dansk Frisind, dansk Retsind og dansk Humanitet«. »Vi Danske er fejge«, ligesom det tyske Folk var det under Nazismen.

Det er Fru Skibsreder Lauritzen, som i »Politiken« den 21/9 har karakteriseret vor Holdning siden 5. Maj med saa voldsomme Gloser. Hvad er det, der faar Fruen til at reagere saa heftigt? Jo, »Mennesker som Ingeborg Hansen og Rytter er blevet tilsølet og truet, fordi de sagde deres Mening om Interneringslejrene, og mange er mistænkeliggjort og haanet, fordi de kritiserede de tyske Flygtningelejre i Danmark.« »Vi tillader, at Trækors fjernes fra de tyske Flygtningegrave.« »Vi lader 100.000 indespærrede Flygtninge være uden mindste Beskæftigelse i Maanedsviis, og Børn uden Undervisning, samtidig med at vi i høje Toner beklager os over, at vore egne Børn skal undvære Skoleundervisningen.« Og saa fremdeles!

Den velmenende Dame, som har skrevet dette Indlæg og dermed gjort sig til Dommer over sit eget Folk, er utvivlsomt besjælet af en oprigtig moralsk Forargelse og føler sig som Forkæmper for en sand Humanisme. Derom tvivler vi ikke! Hendes Dømmekraft og politiske Realitetssans stiller vi os derimod noget mere skeptiske overfor, men da Fruen sikkert kan opfattes som en Slags Generalnævner for visse Strømninger for Tiden, er der god Grund til at gaa nærmere ind paa Argumentationen.

Hvorfor er Rytter og Ingeborg Hansen blevet angrebet? Fordi de gjorde en daarlig Gerning, nemlig den at give Offentligheden baade inden for og uden for Landets Grænser et ganske vildledende Billede af de Forhold, hvorunder Frihedsbevægelsen havde arresteret og interneret Landsforræderne. Hvad er der sket med Flygtningegravene? At nogle faa overspændte Individuer, hvis idealistiske Formaal formentlig er lige saa utvivlsomt som Fru

Kirsten Lauritzens, og hvis Vidsyn til Gengæld er lige saa begrænset, har fjernet Trækors fra tyske Flygtningegrave i Danmark — uden at man lykkeligvis har søgt at gøre dette til Dagens politiske Problem. Denne uheldige og uovervejede Demonstration maa sikkert kunne undgaas i Fremtiden, uden at det derfor bliver nødvendigt at affyre Dommedagssalutter mod hele det danske Folk.

Og hvordan forholder det sig med de tyske Flygtninge i Danmark? Svaret maa blive, at vi i Danmark for Øjeblikket huset 210.000 tyske Flygtninge, som blev os paatvunget som uvelkomne Gæster under den tyske Besættelse (et Forhold, man vel næppe kan forvente, at Befolkningen skal kunne se bort fra) og at vi efter Forhandlinger med de allierede Myndigheder er klar over, at vi endnu en Tid maa bære denne Byrde. De har optaget et meget stort Antal af vore Skoler og kulturelle Institutioner Landet over, hvilket har medført Kaos i hele vort Skoleliv. Forholdet er yderligere det, at vi hverken kan eller vil byde de tyske Flygtninge de Kaar, de havde før Befrielsen, men at der ikke er nogen Tale om inhuman Behandling eller Straf i de Vilkaar, vi byder dem. Det er kneben Plads og smaa Rationer, Flygtningene faar, men de har det sikkert bedre, end de vilde have det i Tyskland i Dag, og de har det bedre, end en stor Del af den hollandske og franske Nation har det, og i hvert Fald ikke ringere end den ringest stillede Del af den danske Befolkning. Det er jo engang ikke Turister, som er kommet herop i fredeligt Ærinde, men Flygtningene kommer alligevel ikke til at sulte ihjel her i Landet — alene det er mere, end man vilde kunne garantere dem i deres eget Fædreland.

Vi har maattet paatage os den Opgave en Tid endnu at give disse Mennesker Husly og Mad — den Opgave løser vi, men som Forholdene er, maa det naturligvis ske paa *nødtørftigste Maade* — og vi maa ikke glemme, at vor Forpligtelse overfor vore egne fattige og vore egne Børn her maa komme i første Række. Det er ikke Humanisme, men utidig Sentimentalitet at bebrejde det danske Folk en saadan Indstilling.

Det konservative Parti gaar i Spidsen

I det forrige Nummer af Frit Danmark (Nr. 20) gjorde Professor Brandt Rehberg Rede for visse tekniske Enkeltheder i Valgloven, der er højst uheldige, set fra et demokratisk Synspunkt. Professoren skrev bl. a.: »En lille Kreds, der viser tilstrækkelig Interesse i Organisationsarbejdet, vil have praktisk talt hele Magten. De af disse udpegede Rækker af Kandidater bliver nu i de fleste Tilfælde nummereret, saa man ikke risikerer, at Vælgernes personlige Stemme faar nogen Indflydelse paa Resultatet. De af Partibestyrelsen særlig ønskede Kandidater anbringes i de sikre Kredse, og deres eventuelle Stemmeoverskud overføres til de i Forvejen bestemte Kandidater.«

I Berlingske Tidende for d. 24. Sept. findes følgende Meddelelse angaaende de konservative Kandidater i Odense Amt:

»Det konservative Folkeparti i Odense Amt har foretaget Opstilling af Kandidater til det kommende Folketingsvalg. Man valgte den Fremgangsmaade, der bl. a. er praktiseret i Ribe Amt, at alle Kandidater er opstillet i samtlige Kredse i Odense Amt, saaledes at det er de personlige Stemmer, der gør Udslaget. Dette er bl. a. en Imødekommenhed over for Modstandsbevægelsen, der har gjort sig til Talsmand for en saadan Fremgangsmaade.«

Man maa i høj Grad paaskønne den Forstaaelse af Modstandsbevægelsens Ønsker, som de Konservative i Ribe og Odense Amter hermed har lagt for Dagen.

Maatte deres Partifæller Landet over og de øvrige politiske Partier følge dette smukke Eksempel — *men det haster.*

EN BERIGTIGELSE

Redaktionen har været saa venlig at sende mig et Nr. af »Frit Danmark«, hvori bl. a. indeholdes en Omtale af et af mig forfattet Hørespil »Du skal forlade alle Ting«, der omhandlede Konflikten mellem Idealisme og praktisk Afbøjen i de Aar, vi nylig har overstaaet. Om Hørespillet »Moral« kunde der for den tænkende Lytter ikke godt være Tvivl, den var, som angivet i Titlen: Du skal forlade alle Ting og følge — Din Overbevisning. Men Værnemageren var ganske vist fremstillet som et Menneske og ikke som en grov Kliché.

Artiklens Forfatter giver en fuldkommen falsk Fremstilling af dette Emne. Det kan skyldes manglende Evne til at forstaa, — og da er det beklageligt, at Redaktionen betjener sig af saa taabelige Medarbejdere, — eller manglende Vilje, — og da er det endnu mere beklageligt, at et Blad, der taler i det frie Danmarks Navn argumenterer med Perfidier.

Oluf Bang.

Kan man stole paa Valg-Forudsigelser?

Der findes mange Emner, som Undersøgelser af den offentlige Mening med større Nytte kan paatage sig end paa Forhaand at fastslaa et Valgresultat, som man alligevel vilde faa at vide om nogle Dage eller Uger. Men intet er mere sensationelt og vækker større Opmærksomhed, og derved har disse Valgspaadomme alligevel en praktisk Værdi, idet et rigtigt Resultat styrker Tilliden til denne Metode at lodde den offentlige Mening. Og det ligger utvivlsomt i Demokratietts Interesse at raade over et Instrument, der ogsaa uden for Valgperioder kan skaffe Oplysning om den brede Befolknings Meninger og Ønsker.

I Danmark er de første Undersøgelser af den offentlige Mening efter Gallup-systemet kommet i Gang i Forbindelse med tilstundende Valg og har vakt en Del Opmærksomhed og maaske endnu mere Protest og Mistillid dér, hvor Undersøgelsesresultatet er gaaet Partierne imod. Det er derfor paa sin Plads at spørge efter Gallup-Undersøgelsesresultatets Paalidelighed.

Det matematiske Princip, som Gallup-Metoden følger, er ganske ubestridelig rigtigt. Om vi har en Havegang, der er strøet med Grus af sorte og hvide Sten, behøver vi ikke at tælle alle Sten for at faa at vide, hvor mange sorte og hvide der findes. Vi kan nøjes med at tælle Stenene f. Eks. paa 1 m² og saa multiplicere Resultatet med Gangens Areal. Resultatet bliver nøjagtigt paa en Brøkdel af en Procent. De matematiske Principper for alle saadanne Sandsynlighedsberegninger findes i en nøje udarbejdet og eksperimentelt bekræftet matematisk Teori, hvis Rigtighed aldrig er draget i Tvivl. Men for at holde os til Eksemplet med Grusgangen er Forudsætningen for, at vor Prøvetælling fører til et rigtigt Resultat, at Stenene er godt blandede. Det er selvindlysende, at Eksperimentet maa mislykkes, om der et Sted findes næsten kun hvide, et andet Sted næsten kun sorte Sten, og om man saa tilfældigt vælger en hvid eller en sort Kvadratmeter. Blandingen maa med andre Ord være ensartet. Om vi

nu overfører dette Princip til Undersøgelsen af menneskelige Forhold, saa behøver man til en Valgundersøgelse ikke at spørge hele Befolkningen om, hvilket Parti de tænker at vælge, men man kan nøjes med et lille udvalgt Areal, der svarer til Grusgangens repræsentative Kvadratmeter. Forudsætningen for, at det lille Resultat kan ganges op til hele Samfundets Forhold, er atter, at Blandingen er rigtig, d. v. s. at vor lille sociale Kvadratmeter svarer til Forholdene i hele Samfundet, eller med andre Ord, at den er repræsentativ. Grunden herfor er indlysende. Rige Folk stemmer paa andre Partier end fattige, unge ser anderledes paa Tingene end gamle, Industriarbejderens Interesser behøver ikke at falde sammen med Bondens o. s. v. Naar Interviewere spørger et ret begrænset Antal Personer og bagefter generaliserer Resultatet, maa denne Personkreds være repræsentativ for hele Samfundet, d. v. s. om der f. Eks. spørges tusind Personer, saa maa der blandt disse findes forholdsvis lige saa mange rige, fattige, unge, gamle, Arbejdere, Bønder, Kontorfolk, Forretningsmænd o. s. v. som i hele Befolkningen.

Dette er Undersøgelsesmetodens største Vanskelighed. Menigmanden forestiller sig gerne, at det maa være yderst besværligt at samle tilstrækkelig mange Interviews for at kunne danne sig en velbegrundet Mening. Dette er dog en forholdsvis let Opgave. Svarenes Antal behøver nemlig slet ikke at være særlig stort. De amerikanske Gallup-Undersøgelser har — i Overensstemmelse med den matematiske Teori — vist, at Stikprøver af den offentlige Mening, f. Eks. ved Præsidentvalgene, ved kun nogle faa Titusind Svar gengiver med en aldeles forbløffende Nøjagtighed en 130 Millionbefolknings Indstilling. Afvigelsen mellem Forudsigelsen og Valgresultatet plejer at ligge under 1 pCt.! Vanskeligheden er en anden, nemlig at finde et virkeligt repræsentativt Udvalg, hvis Sammensætning nøje svarer til Nationens Sammensætning i det store.

Hertil maa man søge Befolkningsstatistikens Hjælp, og kun en veludviklet Befolkningsstatistik tillader Anvendelse af Gallup-Metoden. Aldersfordeling, Skat- og Indtægtsgrupper, Befolkningsfordeling i Land og By, Fordeling efter Køn, Bopæl o. s. v. maa tages i Betragtning. Men om dette gjordes efter alle Kunstens Regler, kan Resultatet teoretisk heller ikke blive andet end rigtigt, hvad mange Aars Praxis især i De forenede Stater ogsaa har bragt Bevis for.

Alligevel trues Undersøgelserne af andre Vanskeligheder og usikre Faktorer, som kan bringe Resultaterne i Fare. Ikke alle Vanskeligheder kan klares gennem Statistikkens, og selv om Sandsynlighedsberegningens og det repræsentative Udvalgs Regler strengt overholdes, kan Resultatet blive forkert. Det er derfor vigtigt at være klar over, hvad der især kan true Valgforudsigelsers Paalidelighed. Da det danske Gallup-Institut endnu ikke har aflagt sin Svendeprove ved vellykkede Valgprognoser, kan dets Metoder og Teknik endnu ikke bedømmes. Jeg vil derfor som Eksempel for Gallup-Prognosernes Værdi og Vanskeligheder referere til den svenske Professor Palanders Analyse af den svenske Gallup-Undersøgelse ved Sveriges sidste Rigsdagsvalg og sammenligne dette med de danske Forudsigelser.

Den svenske Gallup-Undersøgelse fra Ugen før Valgdagen (17. December 1944) gav et forbløffende nøjagtigt Resultat:

	Gallup-Undersøgelsen	
	pCt.	pCt.
Højre	16	15,8
Folkepartiet	13	12,9
Bondeforbundet ..	13	13,7
Socialdemokrater	47	46,6
Kommunister	10	10,3
Øvrige	1	0,7

(Folkepartiet svarer nogenlunde til vore Radikale, Bondeforbundet til Venstre).

Dermed har vi faaet et Bevis for, at Gallup-Metoden ogsaa er anvendelig under skandinaviske Forhold med langt flere Partier end i U. S. A. og for det meste med en langt mere nuanceret

(fortsættes Side 11)

Den gamle Realisme. Tchekhovs »De tre Søstre« paa Moskva Kunstnertheater.

Kunsten vil altid have en vis, intim Forbindelse med det Samfunds Struktur, hvor den opstaar, og naar Samfundets Struktur ændrer sig saa radikalt, som det er sket i Rusland, maa ogsaa den Kunst, der skabes i det nye Samfund adskille sig fra den gamle Kunst. Det er paa Baggrund af dette, at Slagordet om den *socialistiske Realisme* i Sovjetkunsten maa ses. Det betyder nemlig ingensomhelst Paatvingelse af en kunstnerisk Retning. Det betyder snarere en Konstatation. Kunsten i Sovjetunionen har vist sig at være socialistisk realistisk, ligesom den tidligere har været romantisk, klassisk, realistisk o. s. v.

Naar det siges, at den Form, et Kunstværk faar, til en vis Grad hænger sammen med Samfundsstrukturen, betyder det ikke, at den tidligere Tids Kunst er »forældet«. Det, vi diskuterer, er Maaden at udtrykke sig paa, den Form, hvori et Kunstværk fremtræder. Det, som Kunstneren har villet sige med sit Kunstværk, kan derimod holde sig uforandret i Hundreder af Aar. Den talentfulde Kunstner vil, hvis han er sand, altid forsøge at udtrykke det, han har paa Hjerte, og han vil gøre det paa den Maade, der ligger ham og hans Tid nærmest. Der er derfor ikke noget mærkeligt i, at f. Eks. det mest »moderne« Sovjetteater har kunnet spille gamle Klassikere.

*

Teatret har altid i udpræget Grad været Genstand for Russernes Kærlighed, og naar jeg behandler dets Udvikling i Tyverne og Trediverne, vil jeg gerne understrege, at det, som siges om Teatrets Udvikling, ganske analogt gælder de andre Kunstarter, og at jeg altsaa benytter Teatret som Illustration for Sovjetkunsten i det hele taget.

Den soci

samt nogle Intellektuelle, saa var det nu de brede Arbejdermasser, som strømmede til dem. Det betød en fuldstændig Omvæltning for en Kunst, der i den Grad er baseret paa direkte Kontakt mellem Kunstneren og Tilskuerne. Det aabnede nye og uanede Muligheder for Teatret og dets Udøvere, men selvfølgelig kunde det ikke undgaas, at den pludselige Omvæltning medførte Begyndervanskeligheder og Gnidninger.

Der opstod et Væld af nye Teaterformer, der hver for sig satte sig for gennemgribende at revolutionere Teatret. Man forsøgte alt muligt, og det var i disse Aar — i Begyndelsen af Tyverne — at alle de nye og besynderlige Teaterformer opstod. Der var baade Ekspressionisme og Impræssionisme, Kubisme og Futurisme, Konstruktivisme og alle mulige andre »Ismer«. Man søgte, som naturligt er, en mere folkelig Kunstform, en Kunst for de sejrende Masser, for det nye Millionpublikum, som havde erobret Samfundsmagten saavel som Pladserne i Tilskuersalen. Men alle disse »Ismer« var i Virke-

istiske Realisme

i Sovjetunionens Kunst

ligheden slet ikke brede og folkelige Kunstformer. Det var tværtimod Specialistkunst for dem, der forstod sig paa de besværlige Symboler, og det afskrækkede det store Publikum, der fornylig var kommet til.

Der blev i de Aar ført mange og lange Diskussioner om Teaterkunstens nye Former. Heller ikke de gamle Teatre svarede til den nye Tids Krav. De var paa en Maade lige saa forfinede som de nye i deres aristokratiske og pessimistiske Realisme.

Efterhaanden forsvandt de mange eksperimentelle Teatre med deres besværlige, ikke kunstnerisk betingede Oversymbolisering. En af de sidste, som forsvandt, var Meyerhold. Hans store Teater gik meget daarligt. Der kom ingen Mennesker, og han blev ofte angrebet for, at der i hans Teater sædvanligvis kun var »nogle Intellektuelle og Studenter«. Kun én af hans Forestillinger tiltrak det brede Publikum. Det var hans Iscenesættelse af »Kameliamodellen«. Her vilde Meyerhold skildre Borgerskabets Dekadence og vise Romantikkens Raaddenskab. Det skulde være en Afsløring af det gamle Samfund. Teatret var altid fyldt til sidste Plads, naar denne Afsløring fandt Sted. Men der var bare det gale ved det, at det brede Publikum, der for en Gangs Skyld fandt Vejen til hans Teater, paa ingen Maade fik Øjnene op for Borgerskabets Dekadence. Tværtimod var det Tilfældet ved hver eneste Forestilling, at hele Salen sad og græd over stakkels Marguerite Gauthiers tragiske Skæbne og Død! — Saa lukkede ogsaa Meyerhold sit Teater.

I Stedet for alle disse »Fornyrere«, som forsvandt, rykkede nye Folk ind, og det er dem, som skabte den nye Teaterkunst i Sovjet. De skabte den nye Realisme, der var baseret paa den Tanke, at Realismen var Teatrets enkleste Form og derfor kun skulde fraviges, naar det var kunstnerisk paakrævet. D. v. s. at den nye Realisme ikke var slavisk realistisk, men at den sommetider godt kunde være urealistisk,

fordi man sommetider er meget mere »realistisk« (d. v. s. sandfærdig), naar man udtrykker sig urealistisk. Men at søge bort fra Realismen blot for Urealismens egen Skyld er absolut forkasteligt.

Vi ser altsaa, at den socialistiske Realisme ikke er strengt realistisk, men realistisk med Modifikationer, og i den Hen-

nævnt, ikke blot Teatrets nye Form, men den er en Fællesnævner for alle Kunstarter. Den er den Kunstform, der svarer til vort Tid, og som er ganske logisk opstaaet af denne. Dens førende Teoretiker var Digteren Maxim Gorki, som i et Foredrag paa den internationale Kunstnerkongres i Moskva i 1936, sammenfattede og beskrev den nye Kunsts Form. Ved den socialistiske Realisme forstaas, at man ikke blot i Politikken, men ogsaa i Kunsten ser Samfundet som Klassesamfund, og alle Konflikter maa derfor dybest set være økonomisk betingede. Man tillægger endvidere den historiske Baggrund en stor Betydning, og man lægger særlig Eftertryk paa at vise en Vej frem, at uddrage en positiv Konklusion, som virker aktiviserende.

Her kommer vi til et centralt Punkt i den nye Sovjetkunst. Hvor den tidligere Aarhundredskiftets Realisme var fin-fin og pessimistisk, saa er den nye Realisme

Den nye Realisme. »Macbeth« paa Pushkin-Teatret i Leningrad.

seende er det ikke Smaating, hvad man kan faa at se af ikke-realistiske Opførelser paa Sovjets Teatre. I det hele taget er det, som gaar under Navnet socialistisk Realisme højst uensartet. Vi behøver blot at tænke paa nogle Film som »Panserkrydseren Potemkin«, »Min Barndom« (Gorki-Filmen), »Vejen til Livet« og »Gulliver«, som alle er socialistisk realistiske, for at se hvor forskellige kunstneriske Produkter, som gaar under denne Betegnelse, kan være.

Men de har alle nogle fælles Træk, og det er dem, der bestemmer den nye »Stilart«. Den socialistiske Realisme er, som

brede, mere folkelig og optimistisk, fuld af Tro paa Livet og Fremtiden.

Denne Tro paa Fremtiden rummes i det første Ord af Begrebet socialistisk Realisme. Det er en naturlig Ting, at den Kunstform, som er i Ræsonans med det nye Millionpublikum, ogsaa er præget af disse Massers Ideologi. Det indebærer ingen Stivnen i en fast Form, men vidner tværtimod om, at den russiske Kunst af i Dag organisk gaar ind i det levende Liv, og derfor følger vi med største Spænding dens videre Udvikling, samtidig med at vi maa beundre den livsbekræftende og talentfulde, nye Sovjetkunst.

Meyerhold's Iscenesættelse af »Kameliamodellen«.

FØR VALGET

Et af de vigtigste og mest afgørende Valg i Danmarks Historie nærmer sig. Enhver, som paa-tager sig det *Ansvar* at afgive sin Stemme, maa søge at naa et uhildet og objektivt Syn paa Problemerne.

Dette naas ikke gennem Agitation, men gennem OPLYSNING — saglig, nøgtern Oplysning i et Blad, som staar uden for Partipolitik, men som er positivt indstillet overfor Danmarks Genopbygning.

FRIT DANMARK er det eneste Blad, der som Medarbejdere har fremtrædende Personligheder fra *alle* Kredse i Samfundet, og er derfor Bladet, der kan give Dem saglig og alsidig Orientering op til Valget.

Her ser De et Udvalg af vore Medarbejdere for de første 20 legale Numre.

★ 1) Aktuelle danske politiske Spørgsmaal:

Fagforeningsformand Chr. Christiansen
Dr. jur. Sven Clausen
Dr. phil. Vilhelm la Cour
Minister Th. Døssing
Minister Mogens Fog
Professor Carsten Høeg
Dr. phil. Lis Jacobsen
Redaktør Franz von Jessen
Professor Jørgen Jørgensen
Civilingeniør, Dr. techn. Chr. Ostenfeld
Professor P. Brandt Rehberg

★ 2) Udenrigspolitiske Emner:

Professor C. A. Bodelsen
Landsretssagfører Per Federspiel
Dr. phil. Helmuth Gottschalk
Dr. phil. Sven Henningsen
Udenrigsminister J. Christmas Møller
Professor Albert Olsen
Forfatteren Peter P. Rohde

★ 3) Økonomiske Problemer:

Kreditforeningsdirektør Orla Buhl
Redaktør Harold M. Fleming
Ekspeditionssekretær Viggo Kampmann

★ 4) Kulturstof (Litteratur, Arkitektur, Film etc.):

Forfatteren Kjeld Abell
Forfatteren Johan Borgen
Dr. phil. Niels Arley
Forfatteren Paul la Cour
Forfatteren Otto Gelsted
Forfatteren Sigurd Hoel
Professor V. Kuhr
Filminstruktør Karl Roos
Skoleinspektør Inger Merete Nørdentoft

★ 5) Landbrugsproblemer:

Professor Thorkil Kristensen
Docent Aksel Milthers

★ 6) Folk og Værn:

Kaptajn Poul Digmann
Kontorchef Finn T. B. Friis
Civilingeniør A. K. Krogh

★ 7) Og saa er der:

Kados
Cayenne
Fisk og
UGENS BIDSTRUP

FRIT DANMARK

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at indfri Postopkrævningen paa Abonnement for Oktober Kvartal.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvartal Kr. 3.30.

Kan man stole paa Valg-Forudsigelser?

(fortsat fra Side 7)

Valgpropaganda. I denne Henseende kan svenske og danske Forhold uden videre jævnføres. Ikke desto mindre kan man ikke vente, at den første danske Valgforudsigelse, som »Berlingske Tidende« har bragt, og som har vakt megen Diskussion, vil være lige saa paalidelig som den svenske. Denne danske Stikprøve blev taget i Slutningen af August 1945 og viser, at Vælgerne agter at stemme for:

	1945-Valg pCt.	(1943) pCt.
Socialdemokrater	36	(44,5)
Radikale	6	(8,7)
Konservative	18	(21,0)
Venstre	19	(18,7)
Retsforbundet	1,5	(1,6)
Bondepartiet	0,5	(1,2)
Kommunisterne	16	—
Dansk Samling	2,5	(2,2)

11 pCt. af de interviewede vilde ikke svare, 27 pCt. var endnu ubesluttede.

De svenske Erfaringer viser os, hvorfor dette foreløbige Resultat endnu ikke kan være mere end en Strømpil. En Maaned før Valgdagen havde nemlig det svenske Gallup-Institut foretaget sin første Stikprøve og da faaet noget afvigende Resultater. En Maanedes Valgpropaganda viste sig da at have resulteret i en Del Forskydninger i Vælgerne Meninger. Ikke saa faa af de enkelte Partiers Vælgere bestemte sig først umiddelbart før Valget, nemlig:

	pCt.
Højre	7
Folkepartiet	19
Bondepartiet	7
Socialdemokrater	4
Kommunister	17
Øvrige	20

Dette er et meget lærerigt Resultat: en dygtig Valgpropaganda kan meget vel forandre Stemningen paa en ret afgørende Maade.

Derved kommer vi til en vigtig Usikkerhedsfaktor i alle Valgprognoser: Stemningen kan i sidste Øjeblik slaa om. Der kan f. Eks. indtræffe uforudsete politiske Begivenheder, der gør et voldsomt Indtryk paa Sindene. Valgpropagandaen kan ogsaa »fremtrylle« saadanne Begivenheder. Det mest kendte og berygtede Eksempel er de engelske Konservatives forfalskede Sinovjebrev, der under 20'ernes Valgkamp i England blev »fundet« ved en provokeret Husundersøgelse i den russiske Handedsdelegation, og som oplyste det ræd-

selslagne England om, at Russerne forberedte Revolutionen i Storbritannien. — Man kan for Resten i denne Sammenhæng ikke lade være med at vejle lidt Valgpropaganda i f. Eks. Artikler og Telegrammer om Vanskelighederne ved Udenrigsministermødet i London.

Et andet, eventuelt meget afgørende Usikkerhedsmoment er Vejret paa Valgdagen. Meget daarligt Vejr i de travleste Valgtimer vil nødvendigvis formindske Valgdeltagelsen i Landdistrikterne og Byens Forstæder stærkere end i Byerne, hvad der kan give kraftige Udslag for visse Partiers Vedkommende.

Ogsaa andre Fejlkilder maa tages i Betragtning. Den virkelige Valgdeltagelse er anderledes og gennemgaaende svagere, end Interviewene lader formode. De svenske Valglister tillader en nøjagtig Kontrol med, hvem af Vælgerne har benyttet sig af sin Stemmeret, og hvem der har været Sofavælger. Mens den virkelige Valgdeltagelse i Sverige i 1944 som sædvanlig holdt sig ved ca. 70 pCt., havde 87 pCt. ved Interviewene forklaret, at de vilde afgive deres Stemme. Tildels maa disse manglende Stemmer tages som Udtryk for virkelige Vanskeligheder, der hindrede Stemmeafgivelsen, tildels synes Folk — med Rette —, at de ikke kan være bekendt at erklære sig som Sofavælgere.

En absolut Nødvendighed er selvfølgelig, at Gallups Undersøgere fuldstændig behersker deres Teknik, d. v. s. at de ikke paa nogen Maade stiller Suggestivspørgsmaal eller paa anden Maade presser de forespurgte til Svar i en bestemt Retning. Dette undgaas dog med meget stor Sikkerhed, ved at helt neutralt formulerede Spørgsmaal forelæses med fuldstændig neutral Stemme. Noget andet er det, om de svarende er ærlige. Dette er ikke absolut sikkert og tvinger til visse af Erfaringen bestemte skønsnæssige Rettelser i Bedømmelsen. For det meste ligger det dog saadan, at Folk ikke lyver, men enten nægter at give Oplysning eller siger »ved ikke«, til Trods for at de allerede har deres Mening og Beslutning klar.

De svenske Erfaringer i denne Henseende viser, at 75 pCt. af de forespurgte aabent erklærede deres politiske Standpunkt. Deraf kom paa de enkelte Partier:

	pCt.
Højre	12
Folkepartiet	12,1
Bondepartiet	12,5
Socialdemokrater	55,4
Kommunister	7,3
Øvrige	0,7

Af de manglende 25 pCt., der ikke deklarerede deres Standpunkt, havde 4 pCt. enten ikke Stemmeret eller vilde ikke stemme, 9 pCt. »vidste endnu ikke«, 12 pCt. vilde ikke svare. Disse Tal er især for Højres og Kommunisterne Vedkommende ikke ubetydelig mindre end deres senere Valgprocent. Grunden til, at disse partipolitiske Sympatier ikke fuldt kommer til Udtryk, kan man kun gætte sig til, men Stemningen spiller naturligvis en vis Rolle.

I Danmark vilde 11 pCt. ikke svare, 27 pCt. af alle forespurgte siger, at de endnu ikke har truffet deres Beslutning. Paa en anden Maade kan denne Usikkerhed — paa Vælgerne Side eller ogsaa for Gallup-Undersøgelsens Vedkommende — udtrykkes gennem følgende Tabel over Vælgerne, der i 1943 havde valgt et bestemt Parti, men i Dag endnu ikke har besluttet sig, hvor de denne Gang vil sætte deres Kryds. Endnu ubesluttet er af 1943's Vælgere:

	pCt.
Konservative	33
Bondepartiet	30
Dansk Samling	23
Radikale	22
Venstre	21
Socialdemokrater	20
Retsforbundet	19
(Kommunisterne var i 1943 forbudt).	

Valgdeltagelsen er som sagt anderledes, end man efter Interviewene skulde tro, og Forudbedømmelsen bliver endnu vanskeligere, ved at den virkelige Valgdeltagelse er forskellig i de forskellige sociale Lag. I 1940 præsterede den højeste Indtægtsklasse i Sverige en Valgdeltagelse paa 85 pCt., Mellemstanden 73 pCt. og Arbejderklassen kun 67 pCt. Dertil kommer som yderligere Vanskelighed, at Valgdeltagelse inden for samme sociale Lag er forskellig for de enkelte Partier. Kommunister kan f. Eks. være flittigere ved Valgurnen end Socialdemokrater eller omvendt. Her at danne sig et rigtigt Skøn er overordentlig vanskeligt og kræver særlige, hemmeligholdte Korrektionsmetoder og en betydelig Erfaring.

DE DØMTES FREMTID

Af Overlæge, Dr. med. Georg K. Stürup

Fængselsvæsnets Konsulent i psykiatriske Spørgsmaal

Svig er en alvorlig Forbrydelse i menneskeligt Samliv, og Landssvig vel nok den alvorligste Form. I de Aar, der gik, tænkte vi andre ofte paa, hvorledes det gik Konen med Æggene, hvorledes de store Drømme før eller senere maatte føre de hovmodige i Muddergrøften — og nu ligger de der.

Samfundets Dom falder nu haardt, ubarmhertigt og retfærdigt. Men efter Dommen hvad saa?

Det har altid været saadan, at den dømte »blev væk« i Fængslet, selv ønskede han at skjule sig og sin Skam. Derfor har der ikke været »Stof« i Fængselsforhold; faa af de socialt interesserede har kastet deres Kærlighed paa Arbejdet med straffede, og mange er blevet skuffede, pessimistiske i dette Arbejde.

De mange Skuffelser, man oplever i Fængselsarbejdet, hænger vist desværre ikke alene sammen med, at Fangerne har en naturlig Trang til at leve i Strid med Samfundet, saaledes som mange siden Lombroso stadig er tilbøjelige til at tro. I stor Udstrækning synes selve Straffen, de Former, hvorunder den udstaas, at medvirke til, at den straffede faar ringere Chancer for at klare sig i Samfundet igen. For saa vidt som Straffens Hovedformaal er at virke som Afløb for de lovlydige Borgeres Affekter og bidrage til at forebygge, at lovlydige Borgere begaar kriminelle Handlinger, det man med et teknisk Udtryk kalder de generalpræventive Formaal, er det muligt, at man maa tage visse Ulemper med i Købet. Men for saa vidt det kan undgaas at skade den enkelte, den, der udstaar Straffen, og dog opnaa Straffens andre Formaal, for saa vidt man under Straffafsoningen kan gavne den kriminelle, gøre ham bedre egnet til at vende tilbage til et almindeligt Samfundsliv, er alle enige om, at dette skal ske.

Fængselsfolk i alle Lande har i en lang Aarrække arbejdet energisk for at opnaa bedre Resultater af Straffen, og det maa indrømmes, at meget allerede er naaet. Man har faktisk af og til Til-

fælde, hvor man mener at have gavnet en Fange paa afgørende Maade — men det er stadig for sjældent. Alt for mange kommer igen. Af dem, der første Gang straffes, kommer ca. 1/5 igen, af dem — der forud er straffet flere Gange — kommer 2/3 igen.

Her i Landet opnaaede man de største fængselsmæssige Fremskridt, da man ved den ny Straffelovs Indførelse fik Mulighed for at skille de forskellige Typer fra hinanden. Forbedringshusets største Vanskelighed havde været, at man skulde »forbedre« unge og gamle, Sinker og velbegavede, Psykopater og forholdsvis skikkelige almindelige Folk ved ganske den samme Omgang. Selvfølgelig havde det ikke kunnet gavne dem alle. Tværtimod gjorde det det daglige Liv uudholdeligt for alle Parter, ogsaa for Personalet. Ensartet Retfærdighed er saa nemt at sige og nemt at lave paa Papiret, men den samme Behandling virker vidt forskellig overfor en Sinke og en velbegavet, overfor en ung og en gammel for blot at tage det mest indlysende.

Landssvig er meget forskelligt. Det kan være at gaa Vagt, sløvt og ligegyldigt. Det kan være Stikkeri, Værnemageri, brutale Overfald og alt det, vi kun kender alt for godt. — De, der begaar disse Ting, er tilsvarende forskellige. De, der er arresterede eller allerede dømt for Landsforræderi, er derfor en meget broget Skare. Man finder 17-aarige Sinker, der er drevet med, man finder arbejdsløse, der ikke kunde staa for Fristelsen til at tjene mange Penge, Folk, der ikke forstod, at Penge kan lugte. Man finder hensynsløse, selvhævdende eller følelseskolde Psykopater, og man finder »Idealister«. Udtrykket Idealist er her brugt i den Betydning, som Kaj Munk gav det i sit straalende Skuespil. Det er værd at huske, at Udtrykket »Idealist« kan dække andet end Kamp for de Idealer, man selv gaar ind for. Blandt dem, der virker som »Idealister« er der vel nok ogsaa en Del skuffede Folk, der i Bitterhed har vendt sig mod det Samfund, der ikke ret for-

stod at skønne paa dem. Det er godt, at Minister Mogens Fog har gjort opmærksom paa Demokratiets Forpligtelse til ikke at blive staaende ved Udrensning, men prøve at løse den langt vanskeligere Opgave, som det er at behandle dem, der svigtede, saaledes at alle de, der overhovedet har Mulighed for det, bliver tjenlige til at leve i Samfundet sammen med os andre. Der er ingen Tvivl om, at det i mange Tilfælde vil mislykkes at gøre gode Borgere ud af det Materiale, der bydes her. Mange vil utvivlsomt i Fremtiden vandre ind og ud af vore Fængsler. Men i mange Tilfælde vil et Optragelsesarbejde ogsaa kunne lykkes, og gør vi ikke et energisk Arbejde for det, ofrer vi ikke noget paa det, vil vi i Stedet af de skikkelige skabe hadefulde, bitre Fjender.

Hvorledes kan den Behandling nu gennemføres? Detaljer i en saadan Plan maa det blive Fagfolkenes Sag at udrede. Et fast System, som af Mogens Fog foreslaaet, med en Række Trin, som man efterhaanden kan stige opad, er indenfor Fængselsvidenskaben velkendt og har før været anvendt og kun med delvis godt Resultat. At det skal afpasses efter den sjælelige Udvikling fremfor at lade det være et stift Skema er selvfølgelig rigtigt, men at faa dem, der ikke opnaar de eftertragtede Goder, til at erkende Retfærdigheden heri bliver ikke let. Behandlingens Hovedlinier vil blive fastlagt i den Anordning, der udfærdiges for denne Straffeforms Udøvelse.

Den kan gøres strengere end sædvanligt Fængselsreglement. Resultatet vil saa blive et Reglement, der minder om Tyskernes Tugthusreglement. Der er nogle Danske, der udfra praktiske Erfaringer kan udtale sig om den behandlingsmæssige Værdi, der ligger i et saadant Reglement, der i nogle Aar har været i Brug i Horsens. De vil næppe vurdere det højt.

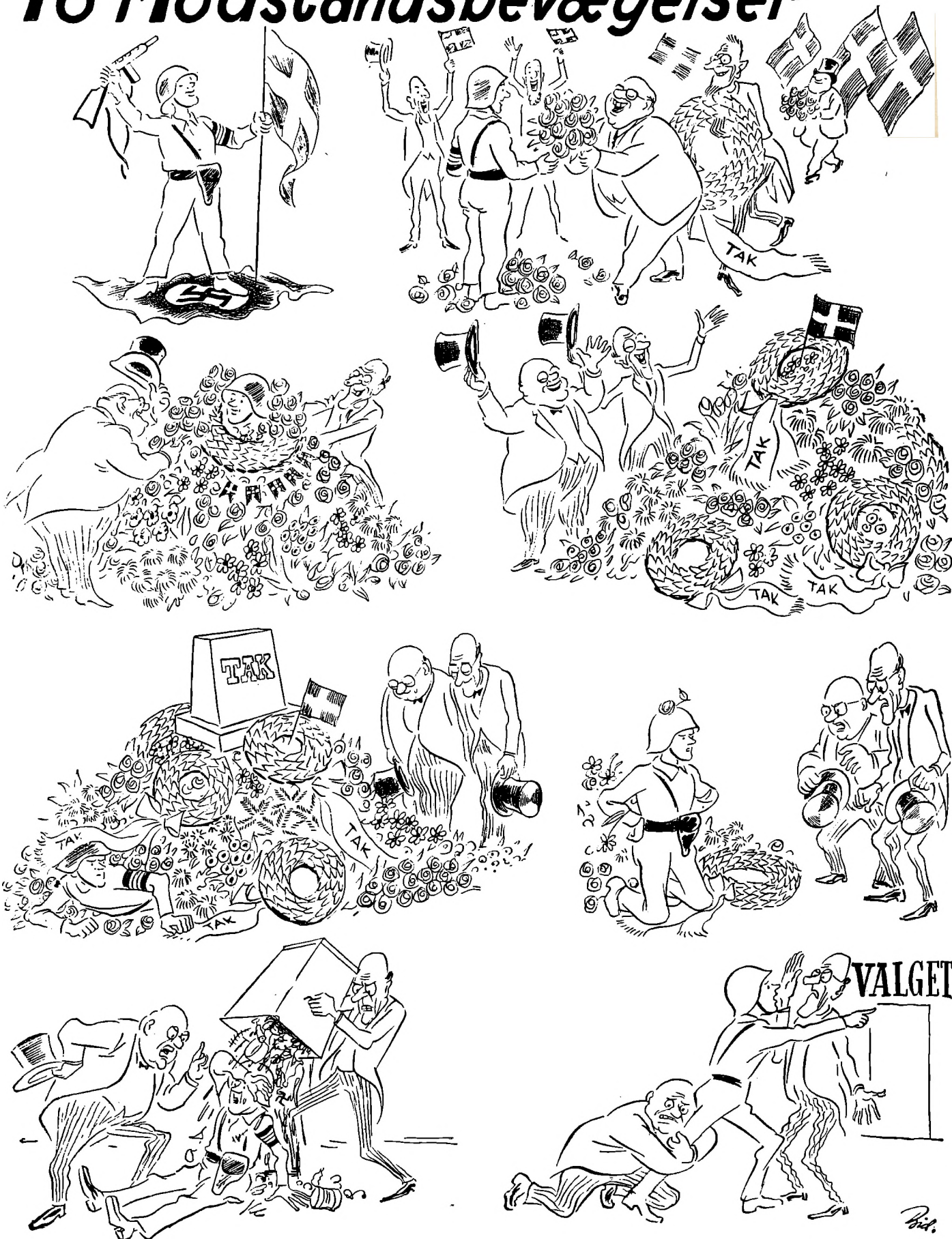
Den kan ogsaa gøres mere elastisk, give Plads for vidtgaaende Graduering og dermed skabe Arbejdsbetingelser.

Hvorledes den skal være vil den nærmere Fremtid vise.

Visse Hovedpunkter har mere almen Interesse. Det er saaledes klart, at en af de vigtigste Forudsætninger for Ar-

(fortsættes Side 15)

To Modstandsbevægelser

AMERIKAS ARBEJDERE (fortsat fra Side 2)

er *The American Federation of Labor* (AFL), som stammer fra 1881, og hvis Leder i mange Aar var Samuel Gompers. Den er en Sammenslutning af *Craft Unions*, d. v. s. Fagforeninger der omfatter Arbejdere indenfor samme Fag, uden Hensyn til den Industrivirksomhed, hvori de er beskæftigede, f. Eks. Elektrikere, Snedkere o. s. v. Modsætningen hertil er *Industrial Unions*, der omfatter alle Arbejdere under f. Eks. Automobilindustrien uden Hensyn til deres Fag.

AFL er en Organisation af en konservativ Type, som ikke har nogen ideologisk eller politisk Baggrund, og hvis eneste Formaal er at forbedre sine Medlemmers Kaar. Den er meget stærk i adskillige Fag, f. Eks. indenfor Byggeindustrien. En Del af de Fagforeninger, som hører ind under den, gennemfører en haardhændet monopolistisk Politik med Front ikke alene mod Arbejdsgiverne, men ogsaa mod de Arbejdere, der ikke er saa heldige at være blevet optaget som Medlemmer — man mindes Bernhard Shaws paradoksale Tanke om, at Fagforeningerne engang kan blive saa stærke, at Resten af Samfundet, inklusive Overklassen, bliver nødt til at indføre en socialistisk Ordning for at beskytte sig mod dem.

Strid om Medicinskabe.

Som et Eksempel paa det manglende Samfundssind, som visse Afdelinger af AFL sommetider udviser, kan nævnes, at de har lagt Hindringer i Vejen for offentlige sociale Boligbygningsprojekter, hvor besparende Byggemetoder formodedes at ville give deres Medlemmer mindre Arbejde end mere gammeldags Fremgangsmaader.

Det har f. Eks. holdt haardt at forhindre dem i at boycotte Projekter, hvor Etageadskillelserne bestod af Beton uden Bræddegulv, eller hvor Skillevæggene var af moderne Materialer, som ikke kræver Puds. Et enkelt Byggeprojekt led efter de paagældende Myndigheders Udsagn et Tab paa 70.000 Dollars, fordi Snedkerne og Murerne ikke kunde blive enige om, hvem af dem der skulde anbringe Medicinskabene i Badeværelserne.

Det er et Tidens Tegn, at AFL nu

synes at være ved at blive sejlet agterud af en Organisation af en helt anden Type: *The Congress of Industrial Organization* (CIO). CIO er en »Industrial Union«. Den stiftedes i 1938 og har under Krigen vokset sig meget stærk, navnlig indenfor de Industrier, der er blevet omstillet til Krigsproduktion: Automobil-, Flyvemaskine- og Staalindustrien. Den har en politisk Baggrund; saaledes udtales det udtrykkelig i dens Konstitution, at den skal virke for at organisere alle Arbejdere uden Hensyn til Race, Religion, Farve eller Nationalitet. Det vigtigste ved denne Formulering er, at CIO hermed antager en negervenlig Politik. Dette er af stor Betydning, fordi saa mange Negre under Krigen er søgt ind til Nordstaternes Industribyer og der har faaet Arbejde, som de staar i Fare for at miste, naar Omstillingen til Fredsproduktion tager Fart.

Støtte af Roosevelts Socialpolitik.

Et andet af CIO's Programpunkter er, at den vil virke til Fordele for en Lovgivning, der sikrer Arbejdernes

økonomiske Tryghed og sociale Velværd, hvilket vil sige at den støtter den Rooseveltske Socialpolitik. Paa den Maade udfylder den i nogen Grad den Plads, som i andre Lande indtages af et regulært Arbejderparti — til et saadant eksisterer der kun smaa Tilløb i U. S. A. — og var uden Tvivl den afgørende Aarsag til Demokraternes Sejr i en Række Industribyer ved sidste Valg.

Baade AFL og CIO har forøget deres Medlemstal meget stærkt under Krigen. De har nu vistnok begge over 6 Millioner Medlemmer, men CIO's Vækst har været størst, og den synes at have Fremtiden for sig.

Som allerede nævnt er de amerikanske Fagforeningers Medlemstal svingende, idet det vokser i gode Tider og daler i Kriseperioder. Der var ialt 2,7 Millioner Fagforeningsmedlemmer i 1916. I 1920 var Tallet steget til 5 Millioner, men under Depressionen faldt det til 3. Det er nu oppe paa ca. 15 Millioner, hvilket vil sige, at omkring en Trediedel af alle Industriarbejdere i U. S. A. er organiserede.

TONEN FRA TYSKLAND

Arvid Møller (Niels Spott) har i Bogform udgivet *88 anonyme Breve**, som han i Aarene 1941—45 har sendt skrivende Medborgere for at gøre dem opmærksom paa, at de med deres Virksomhed i Pressen fremmede Okkupanternes Chance for at supplere det allerede erobrede geografiske Omraade med en Besættelse af dansk Tankegang og Kultur. De var, maaske uden selv at vide af det, Kanaler for Propagandaministeriet i Berlin. Det er ikke »Kamptegnet« og »Fædrelandet« og ikke de rene Nazister, der har ophidset Spott; bortset fra Harald Bergstedt henvender Brevene sig kun til Folk, der ikke vil og ikke kan kaldes Nazister. Ingen vil da heller have dem dømt for deres Virksomhed, og kun een af dem, P. Knutzen, kommer for Domstol som Kollaboratør.

Nogen dreven Polemiker er Niels Spott ikke, hans Stil er for ordrig og hans Metode meget provokatorisk. Men han er en fanatisk Avislæser, en af dem, der læser Karl Nielsens Kronikker til Ende. Og han er fanatisk Antinazist. Desuden har han Evnen til at finde rammende agitatoriske Udtryk. Det er et Eksempel paa hans polemiske Stil, naar han i et Brev til Jørgen Bast skriver:

*) Povl Branners Forlag. Kr. 8.75.

»Er Skaberen af 20. Aarhundredes Myte, den store Rosenberg, ved at miste en af sine smaa Disciple i Danmark, siden De — uden at kalde dem stupide eller plutokratiske eller røde — omtaler engelske Politikere med venlige Klap paa Skulderen, »dear old fellow«, fortroligt retter paa the old school tie og allerede har Skobørsten fremme, som saa længe kun har været brugt til mellemeuropæiske og transalpinske lange Støvler.«

Værdien af Spotts Breve er imidlertid ikke Ofrenes ubarmhertige Behandling. Brevene gør visse Situationer under Besættelsen og Krigen livagtige for Læseren. Man hensættes for Eksempel gennem Brevenes Antydninger til den Tid, da Finerne var naaet frem til den gamle Grænse paa det karelske Næs, havde indtaget Aunus og var fremme ved Svir-Floden. Den danske Regering, som ved sin Tiltrædelse havde udsendt et Oprop, der i Aand og Ordvalg var mere tysk end dansk, havde nu fængslet en Række danske Statsborgere og faaet Rigsdagens Tilslutning til at bryde Grundloven. Kort Tid efter rykker vi Tyskland og Nazismen endnu nærmere ved at give Tilslutning til Antikomintern-Pagten. Og saa læser man i »Nationaltidende«:

»Som Skinnernes Staalbaand fører et Tog ad en Vej, som ikke kan fraviges, har dansk Politik ført til Tiltrædelse af Antikomintern-Pagten.«

Den officielle og fremtvungne Infiltration af dansk og tysk er nu uhyggelig. Men Nationaltidendes Kommentar er spontan og ikke dikteret fra tysk Side.*) Det er heller ikke efter tysk Diktat, at der bliver ganske livligt i mange Blades udenrigspolitiske Spalter og paa Kirkesiderne. »Det er inkonsekvent,« skriver Spott til Nationaltidende, »at Bladet snart kæmper Side om Side med de danske Soldater fra 9. April og snart — via Finland — er med paa Korstog Side om Side med dem, der skød paa de danske Soldater den 9. April.« Og der er vel strengt taget heller ikke nogen, der har opfordret Pastor Gunner Engberg til at udlevere vort Aandsliv til Gestapo. At det skete kan enhver overbevise sig om i Spotts Breve. Hvor langt, spørger man sig selv, var der egentlig mellem Engberg og Bjørn Erichsen? Og hvem har bedt Forfatteren Karl Nielsen tage Ordet paa Danmarks Vegne i Forbindelse med Antikomintern-Pagten? Det gør han jo, naar han skriver: »Kommunismen er det hidtil største Forsøg paa Tilintetgørelse af samtlige Nationers Eksistens.« Tysk Propaganda i Præstemunde.

Problemerne hænger sammen, og Infiltrationen fortsætter. Man oplever General With, Kaptajn Arne Stevns, Redak-

*) Det paagældende Brev til Nationaltidende var stillet til Red. Schoch, der imidlertid paa dette Tidspunkt af Tyskerne var suspenderet fra sin Stilling som Chefredaktør som Straf for Bladets Holdning overfor Antikomintern-Pagten.
Red.

tør Stangerup og Redaktør Bøgholm i ædel Kappelstrid: Hvem imiterer bedst Tonen fra Tyskland? Svar: Det gør — stadig — Regeringens Erklæring. Men Regeringen var i en Tvangssituation, hvorimod de nævnte Skribenter optræder som Volontører i tyske Propagandakompagnier, civile ganske vist, men farligere end de uniformerede. Andre af Pressens Mænd følger opportunistisk Kurven i Tyskernes militære Resultater. De sætter sig, som Spott skriver, paa enestaaende Maa- de ind i tyske, finske, italienske, ja endog japanske Tankegange og gengiver dem som spontane danske Kommentarer.

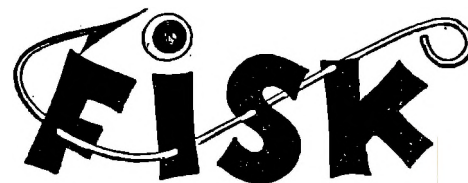
Dog kan De, skriver Spott til Redaktør Schaffalitzky de Muckadell, for Fremtiden skrive, hvad De vil, eventuelt ogsaa uden goebbelske Tilbagefald under Invasion eller Invasionernes Forløb: det, der har Interesse, har De skrevet, da det saa mørkest ud paa Fastlandet!

De 88 anonyme Breve er af den Slags, der ikke gulner. I et Brev, skrevet i Januar 1945, til den netop omtalte udenrigspolitiske Skribent siger Niels Spott:

»Mens den halvanalfabetiske Frivillige, der gik til Østfronten, stemples, venter den udenrigspolitiske Skribent, der med sin »neutrale« Journalistik støttede samme Magt, nu i nationalt Fællesskab paa en ny Dag. Er det den samme Dag, som De ventede paa før Stalingrad?«

Hvad enten det nu er retfærdig eller ikke mod den paagældende Adressat, har Spott i hvert Fald her klart formuleret det Problem, der først nu, trekvart Aar senere, med Udgangspunkt i vore Retsale er kommet frem til offentlig Debat.

Karl Roos.

Lytte, lytte, o. s. v.

Direktør F. E. Jensen udtaler til »Information«:

»Jeg tror, De har Ret i, at Folk efterhaanden er kommet bort fra at lytte. Nu skal man til at begynde helt forfra, simpelthen lære at lytte igen. Det kan forøvrigt godt være lidt svært.«

Demokrater og Demokrater.

»Frederiksborg Amts Avis« 19. Septbr. (I Anledning af Hans Jensens Artikel i »Frit Danmark«:

»De nyopdagede Patentdemokrater, der med saadanne Meninger blot for 25 Aar siden vilde være bleven lempet ud af enhver frisindet Kreds, tillader allernaadigst, at Modstanderne tænker, hvad de vil, men iklædes Tankerne Ord, saa nedlægges der Forbud. Hvem skal nu bestemme, hvad der betyder demokratisk Tale, og hvad der kan genere Flertallet? Ja, det skal selvfølgelig samme Flertal. Kredsløbet er sluttet. Man er med Hensyn til Afværgelse af Kritik endt i Göbbels og Hitlers ensrettede Paradis.«

Udenrigspolitik.

Redaktør Jørgen Bast skriver i »Berlingske Aftenavis« »en Hilsen fra Hotel Ritz i Paris« og siger bl. a. følgende:

»Det var Blomsten af det daværende Europas Society, der her mødtes en af de sidste Dage før det store Skisma: Tysklands General von Kluck ... etc. ... de levende, rosa afskærmede Lys paa Bordene. Vinklerne der løftede sig i den balsamiske Luft, Herrerne i Kjole og hvidt, Damerne i deres Sommerhermelin og Brillanter ...

En Kultur, ikke paa Højde med Renæssancen, ikke med det 18. Aarhundrede, men et Udtryk for en fast Samfundsform, saadan som vi ikke senere har oplevet den.«

RIGSDAGEN (fortsat fra Side 5)

Bondepartiet, der tæller to i Folketinget og en i Landstinget. Det ventede Værnemagerforslag, det sidste, var endnu ikke kommet paa Rigsdagens Bord. Indtil videre har det været paa Flugt fra det ene Ministerium til det andet, nu synes det endelig at have fundet Hvile hos Handelsminister Fibiger, der imidlertid har saa travlt med at holde Radiocausier om Livets materielle Goder og deres bestandig udskudte Tilsynkomst.

*

Uden tilsyneladende at have beredt Institutionen en Skuffelse, opgav Hartvig Frisch rent strategisk det nyerhvervede Regensprovsti. Henimod Valget sejrer i det hele taget strategiske Synspunkter, saaledes ogsaa naar Frode Jakobsen opstilles i en Kreds, hvor hans forventelig mange overskydende Stemmer automatisk tilfalder Nabokandidaten Hartvig Frisch.

Cayenne.

De dømtes Fremtid (fortsat fra Side 12)

bejdet er, at der bliver tilstrækkelige Muligheder for at anbringe dem sammen, der behandlingsmæssigt hører sammen og herfra skille dem ud, der vil hindre Behandlingens Gennemførelse.

Af de udskilte vil mange være Psykopater med mere eller mindre tydelig Tilbøjelighed til sindssygelige Reaktionen. De maa saa underkastes en for dem særlig afpasset lægeligt ledet Behandling.

Et andet vigtigt Punkt, som Mogens Føg ogsaa berører, er Optræningen til Arbejde. En Genopdragelse af voksne Mennesker maa ske via praktisk nyttigt Arbejde. Lediggang i en Straffeanstalt fører til om muligt endnu større Ulykker end Lediggang paa fri Fod. Det bliver nødvendigt at skaffe egnet Arbejde til disse Tusinder og atter Tusinder af Mennesker. At Institutionerne ikke maa

drive Smudskonkurrence er selvfølgelig, men selvom man søger at undgaa dette, træffer man i det daglige Fængselsarbejde paa Forsøg paa at lægge Hindringer i Vejen for en saadan fornuftig Arbejdsbeskæftigelse.

Den positive Undervisning maa være baseret paa voksne Menneskers Behov; den maa tage sit Udgangspunkt i deres daglige Arbejde og Problemer og derfra vise dem Forbindelserne til det, man ønsker, at de skal tilegne sig. Det er en krævende pædagogisk Opgave, men den kan løses.

Det forsorgsmæssige Arbejde med at placere dem i Tilværelsen igen, kommer først ret til Udfoldelse om nogle Aar, men indtil da er der mange andre Forsorgsopgaver at løse. Forbindelsen med Verden udenfor maa bevares; ellers vil det være helt haabløst at bygge en sjælelig Udvikling op.

Belsen-Processen i Lüneburg: En Række af de kvindelige Anklagede fra Belsen-Lejrens Helvede, bl. a. Hertha Shleit (Nr. 8), Irma Greese (Nr. 9), Ilse Loshe (Nr. 10) og Hilde Lobauer (Nr. 11).

C.B.'ere og de tyske Piger.

Hermed et Udklip fra Haslev Folketidende 18.—9.—45:

Nakskov, Tirsdag.
(Fra vor Korrespondent).

C.B.-Vagter, der i Nakskov bevogter tyske Flygtninge, har i flere Tilfælde henvendt sig til Myndighederne for at faa Tilladelse til at gifte sig med de tyske Piger. Den lokale Flygtningeledelse har henvist dem til Justitsministeriet, men er iøvrigt af den Opfattelse, at der ikke kan være noget til Hinder for Ægteskab med Flygtningepiger. De tyske Piger er særdeles interesseret i at blive gift med Danskere og ogsaa flere af de unge Mænd fra Byen er blevet besnærede af Pigerne Dejlighed og har anmodet om Tilladelse til Giftermaal.

Det taler saadan set for sig selv, men da jeg selv gør Tjeneste som C.B.'er ved Flygtningebvogtningen, har jeg Lyst til at føje nogle Kommentarer til.

Sagen er den, at det er forbudt Vagtmandskabet at tale med de tyske Flygtninge udover, hvad Tjenesten kan nødvendiggøre.

Straffen er, efter hvad der overfor os er blevet paapeget, Bøde, Hæfte eller Fængsel — og saa kan jeg ikke forstaa, at det kan lade sig gøre, at Vagtmandskabet nogle Steder ligefrem kan fremsende Ansøgning om Tilladelse til at indgaa Ægteskab med Flygtningene.

Det er givet, at der udvises en betydelig Slaphed ved Inspektionen af Vagterne, men det skyldes vel nok hele den Maade, hvorpaa C.B.-Ordningen er opbygget — Disciplin har aldrig været det mest fremherskende Træk ved denne Tjeneste — men det er nu et helt andet Spørgsmaal.

Jeg synes, at Sagen er af en saadan Karakter, at den bør fremdrages, og i Særdeleshed synes jeg, at der maa indføres endnu strengere Straffe for Overtrædelse af Forbudet imod nogen Form for Forbindelse med de tyske Flygtninge.

At der yderligere nævnes, at flere unge Mænd fra Byen gaar rundt med de samme Tanker som en Del af Mandskabet, viser med al Tydelighed, at der er noget ved hele Vagtordningen, der er helt forkert.

Ogsaa fordi jeg selv er C.B.'er, vil jeg gerne have Sagen frem, da jeg ikke nærer Ønske om at blive sammenlignet med de fra Nakskov nævnte C.B.'er — og det er vel iøvrigt ikke det eneste Eksempel.

Ogsaa C.B.'er.

Henrik Pontoppidan og Niels Ebbesen.

I sine Erindringer skriver Forfatteren Henrik Pontoppidan:

... Men i en gammel By som Randers faar Historiens Aand selv Mæle. Fra de

trange middelalderlige Smøger og Smug med de hældende Bindingsværksgavle talte den til os Drengene om de svundne Tider og dens Mænd, først og fremmest naturligtvis om Byens egen store Helt, Niels Ebbesen. Der laa paa Storegade en gammel Bygning, som mentes at være Stedet, hvor den tyske Voldsherre hin Aprilnat 1340 fik sit Hoved hugget af »over Senge-stokken«.

Stod vi en mørk Aften foran dette gamle Hus, blev den hele Scene, der paa Skolen bare var en afleret Lektie, til levende og blodig Virkelighed for os. Vi syntes i Stilheden at kunne høre Suset af de historiske Sværdhug og se det kullede Hoved rulle henad Gulvet med en Blodstrøm efter sig.

Niels fra Nørreteris staar nu i Bronze paa Byens Torv. Da Statuen for en Del Aar siden rejstes, lød der hist og her i Landet Protester fra samvittighedsbekymrede Folk, som ikke mente det forsvarligt at sætte et Æresminde for en Mand som ham. Han var jo dog en Lønmoder, som dækket af Natens sneg sig ind i den sovende Fjendes Hus og dræbte ham paa Sengen. Af den Slags Patrioter, der i enhver Situation vejer Midlet i Stedet for Maalet, har vi jo altid haft en Skok. Mene, Mene, Thekel! Ja, vist var Niels Ebbesens Gerning en Mørkets Daad; men selv en saadan faar Glans af det høje, naar Maalet er noget saa stort som et Folks Frelse ...

Det kunde godt være Henrik Pontoppidan, som gav Kaj Munk Ideen til at skrive Skuespillet om Niels Ebbesen.

K. K.

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Telefon Central 15.745

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.

Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.

Chr. Christiansen,
Faglæreningsformd., Aarhus

Kate Fleron,
Redaktør

Mogens Fog,
Minister

Niels Foged,
Lektor, Odense

Berge Houmann,
Redaktør

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

Karl V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
Udenrigsminister

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Evald Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postoprævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre